

ROK 623: KONSTYTUCJA MEDYŃSKA

„Konstytucja medyńska” jest pierwszym zachowanym tekstem politycznym islamu. Powstała najpewniej w pierwszym roku islamu tj. w 623 roku n.e. w Medynie. O ile Koran pełni funkcję pisma świętego islamu i jest uznawany przez muzułmanów za słowo Boże, o tyle „Konstytucja” ma charakter tekstu regulującego funkcjonowanie skomplikowanej społeczności w Medynie po hidżrze w 622 roku. Co więcej, tekst „Konstytucji” datuje się na rok 623, natomiast tekst Koranu został zebrany i zredagowany nieco później, najpierw już za drugiego kalifa ‘Umara (634-644), a ostatecznie między rokiem 644–656, a więc za panowania trzeciego kalifa ‘Utmāna.

Popularnie używa się terminu „Konstytucja medyńska”, ponieważ tekst reguluje kwestie społeczne prawne i administracyjne pierwszej społeczności muzułmańskiej w Medynie. Czasami wręcz mówi się – zapewne z pewną przesadą – że jest to najstarsza konstytucja na świecie. Dlatego zaproponowany przez Juliusa Wellhausena termin „ustawa gminna” (Gemeindeordnung) wydaje się najmniej pompatyczny.

Po arabsku inną często używaną nazwą jest *mītāq* ‘ugoda, pakt’; w samej „Konstytucji” pojawia się też określenie: *ṣahīfa* ‘karta’, którego w przed muzułmańskiej Arabii używano na określenie spisu praw. Wreszcie w preambule pojawia się nazwa *kitāb*, czyli po prostu ‘pismo’ – termin o dość neutralnym i ogólnym wydźwięku.

Zachowane redakcje „Konstytucji” zawarte są w kilku źródłach. Za pierwotną uznaje się tekst zawarty w biografii proroka Mahometa spo-

rządzonej przez Ibn Hiszāma (zm. 833). Innym źródłem jest *Kitāb al-amwāl* (Księga dochodów) Abū ‘Ubayda Ibn Sallāma (zm. 838).

W Europie „Konstytucja” została przełożona już w klasycznej biografii proroka napisanej przez Aloyisa Sprengera: *Das Leben und die Lehre des Muhammad* („życie i nauczanie Muhammada”, II-gie wyd.: Berlin 1869; t. III, s. 20–25). W 1889 r. wybitny niemiecki arabista i islamista (ale też hebraista i bibliista) Julius Wellhausen (1844–1918) opublikował pracę pt. *Muhammads Gemeindeordnung von Medina* („Medyńska ustawa gminna Mahometa“ w: *Skizzen und Vorarbeiten*, zeszyt IV). Publikacja zawiera przekład „Konstytucji” oraz uwagi Wellhausena. Wellhausen nazywa dokument *Gemeindeordnung* czyli ustawą gminną, ponieważ „Konstytucja” dotyczy gminy, społeczności zamieszkujące Medynę. Odtąd „Konstytucja” zajęła ważną pozycję w zachodnich pracach o islamie.

W XX wieku brytyjski arabista R. Serjeant (1964) zaproponował nową interpretację tekstu „Konstytucji”. Widział w niej zespół ośmiu edyktów powstałych w ciągu kilku pierwszych lat działalności Mahometa w Medynie. Mimo krytyki jego teza wydaje się uzasadniona. Polski przekład „Konstytucji” z 1993 r. w dużej mierze oparłem na koncepcji Serjeanta.

W 2004 roku izraelski arabista Michael Lecker opublikował krytyczną edycję tekstu „Konstytucji” w redakcji Ibn Hiszāma i Abū ‘Ubayda Ibn Sallāma wraz z tłumaczeniem i komentarzami. Jego ustalenia posłużyły mi do wprowadzenia kilku zmian w moim tłumaczeniu. Jednocześnie starałem się tę nową wersję przekładu tak poprawić stylistycznie, by się stała jaśniejsza i lepiej zrozumiała dla dzisiejszego odbiorcy.

W tymże 2004 inny arabista M. Gil opublikował obszerniejsze studium poświęcone „Konstytucji” zawarte w jego *Jews in Islamic Countries in the Middle Ages* (Leiden 2004, s. 21–42). W swojej krytyce koncepcji Serjeanta M. Gil wskazuje, że Serjeant sięgał do dzisiejszych układów plemiennych w Jemenie (M. Gil, *The Constitution of Medina*). Rzeczywiście,

Serjeant był wybitnym badaczem i znawcą jemeńskich układów plemiennych. Niemniej, podobnie jak Lecker, Moshe Gil, sięgając do swoich wcześniejszych studiów, zajął się szczególnie analizą udziału ugrupowań żydowskich. Ten nurt badawczy podjął również wcześniej U. Rubin w artykule „The Constitution of Medina. Some Notes” („Studia Islamica” 62, 1985, s. 5–23).

Inne podejście do tekstu, bliskie mojemu traktowaniu go przede wszystkim jako dokument polityczny i administracyjny, przyjął Saïd Amir Arjomand w artykule „The Constitution of Medina: A Sociolegal Interpretation of Muhammad’s Acts of Foundation of the Umma”, „International Journal of Middle East Studies”, nr 41 (2009), s. 555–575.

Uwagi tekstologiczne

Gdy w 622 roku prorok Mahomet przeniósł się z Mekki do Medyny, rozpoczął zarządzanie nową, złożoną społecznością polityczną. Podobnie jak w Mekce również tutaj podstawą była struktura plemienna. Nowością były podziały religijne: mieszkańcy wyznawali arabski politeizm oraz judaizm. A przybysze z Mekki, czyli imigracji – muhādżirowie – byli wyznawcami islamu. Na strukturę plemienną nakładało się zróżnicowanie wyznaniowe.

Zgodnie z muzułmańskimi przekazami historycznymi Mahomet przybył do Medyny, by pogodzić zwaśnione plemiona. W tym celu ustanowił pakt, który do historii islamu przeszedł pod nazwą „Konstytucji Medyńskiej”.

Konstytucja powstała zapewne w 623 roku. Muzułmańscy emigranci znaleźli się w Medynie zamieszkałej przez zwaśnione arabskie plemiona Al-Aus i Al-Chazradż oraz żydów z trzech plemion: An-Nađir, Qurajżą i Qajnuqā’. Konieczne się okazało uregulowanie stosunków między nimi, by zapobiec dalszym waśnionom. Ciekawe, że owe trzy plemiona w późniejszym czasie oskarżone o zdradę i usunięte z Medyny na

rozkaz Proroka, nie zostały w „Konstytucji” wymienione. Uważa się, że mamy do czynienia z ingerencją późniejszych historyków muzułmańskich, którzy próbowali dostosować „Konstytucję” do nowej sytuacji. Tak uważa m.in. W. Montgomery Watt (w: *Islamic Political Thought*, Edinburgh 1980. s. 4–6).

„Konstytucja” potwierdza oficjalną historię wczesnego islamu, według której Mahomet przybył do Medyny nie tylko po to, by znaleźć schronienia dla swoich zwolenników, lecz również po to, by tam zaprowadzić porządek wśród zwaśnionych plemion. Treść dokumentu w pełni odpowiada takiemu przebiegowi zdarzeń.

Początkowo tekst „Konstytucji” traktowano jako jeden dokument sporządzony w pierwszych latach pobytu muzułmanów w Medynie, może nawet w pierwszym roku hidżry. Później w wyniku pogłębionej analizy, głównie dzięki wspomnianym pracom R.B. Serjeanta, wyodrębniono osiem dokumentów, oznaczone literami od A do H. Ta klasyfikacja nie jest wprawdzie ostateczna, ale uzasadnia ją zarówno treść jak i leksyka poszczególnych fragmentów.

Dokumenty nazwane przez Serjeanta A i B uzupełniają się. Należy je przypuszczalnie datować na pierwszy rok hidżry. Zawierają określenie stosunków między wierzącymi i muzułmanami z jednej strony a plemionami zamieszkującymi Jathrib z drugiej strony. Chodzi tu o najważniejsze dla samych plemion, a i zapewne dla Mahometa, kwestie dotyczące ochrony własnych „obywateli”. Każda ze stron otrzymuje zapewnienie, że jej prawa i obowiązki w zakresie wykupu jeńców i płacenia okupu krwi (*‘aql*) będą respektowane. Nadrzędną wartością jest tu zasada sprawiedliwości obowiązującej między wierzącymi (*al-qisṭ bajn al-mu‘minīn*). Jak się wydaje, może tu chodzić nie tylko o muzułmanów. Otóż termin *mu‘min* można rozumieć znacznie szerzej niż „wierzący”, a mianowicie jako „ten, który daje rękojmię bezpieczeństwa” (*‘ahd amān* to właśnie do dziś „rękojmia bezpieczeństwa”). Mimo wątpliwości, jakie zdaje się wyrażać Serjeant, taki przekład tego terminu w tym dokumencie jest możliwy do zaakceptowania. Potwierdza tę interpreta-

cję zarówno kontekst, jak i przeciwstawianie muzułmanów mu'minom. W dokumencie A mamy zatem do czynienia z potwierdzeniem praw plemiennych.

Dokument B, traktowany jako uzupełnienie A, ma jednak inny charakter, dotyczy bowiem zakazów. Tym, którzy wyznają wielobóstwo, a więc nie są muzułmanami (i, być może, żydami) nie wolno brać w opiekę ludzi z kurajczyckiej społeczności Mahometa. Najwyższym zaś autorytetem jest Bóg i Mahomet. Wyraźnie są to przepisy odnoszące się do gminy muzułmańskiej, nie mające nic wspólnego ze stosunkami wewnątrzmedyńskimi.

Dokument C poświęcony jest żydom zamieszkującym Medynę. Świadczą o tym słowa tego dokumentu: żydzi stanowią jedną społeczność (umnę) z muzułmanami, i dlatego tak jak muzułmanie winni płacić nafaqę, czyli pokrywać wydatki wojenne, koszta obrony miasta itd. (Arjomand tłumaczy to jako *war tax* i *war levy*; w późniejszym prawie muzułmańskim termin nafaqą oznacza koszta utrzymania rozwiedzionej kobiety). Ale jednocześnie gwarantuje się im zachowanie własnego prawa i własnej religii. Żydzi powiązani są z plemionami arabskimi Medyny, co może oznaczać, że byli pod ochroną tych plemion. I tu znów, jak w dokumencie A, wymieniane są poszczególne grupy żydowskie związane z poszczególnymi plemionami medyńskimi.

Dokument D można traktować jako uzupełnienie dokumentu C, przy czym dotyczy on nie tylko żydów, ale obejmuje również ich maulów (klientów chronionych prawem). Wyraźnie też podkreślone jest podporządkowanie żydów Mahometowi: to Mahomet decyduje o podjęciu walk przez ugrupowania żydowskie. Wyraźnie chodzi o walkę z Kurajczytami z Mekki, nie zaś o wojny międzyplemienne.

Dokument E powtarza wcześniejszy dokument C dotyczący płacenia nafaqę przez żydów. Jest to zatem albo inna wersja dokumentu C albo też jego szczegółowa interpretacja.

Dokument F stwierdza, że dolina (dżauf) Jathribu jest świętym miejscem, a więc zapewne powstał później, kiedy to w wyniku układu w

Al-Ĥudajbijji Medyna została uznana za nietykalne miejsce: echa tego układu znaleźć można w ochronie członków własnego ugrupowania (dżiwār) i kobiet. Powtarza się też formuła zwierzchnictwa Boga i Mahometa w wypadku sporów (występująca już w dokumencie B).

Dokument G chronologicznie powstał przed dokumentem F i odnosi się do czasów sprzed pokoju w Al-Ĥudajbijji zawartego z mekkańskimi Kurajszytami. Tu Kurajszyty traktowani są wciąż jako ci, z którymi się walczy, i którym się nie należy ochrona medyków.

Wreszcie dokument H stanowi kontynuację układu w Al-Ĥudajbijji, a więc dokumentu F, w którym Jathrib uznany jest za nienaruszalną enklawę (tu już jest nazwany Medyna!), choć Mahomet w obu jest już określony mianem Wysłannika Boga.

Konstytucja medyńska stanowi więc zespół dokumentów, które powstawały w czasach najaktywniejszej działalności politycznej proroka Mahometa. Są to układy, które pozwoliły stworzyć podstawy czegoś, co można by nazwać państwowością muzułmańską. Jest jednak cechą charakterystyczną, że są one całkowicie utrzymane w ramach praw plemiennych obowiązujących w ówczesnej Arabii. Ale rozstrzygnięcia Boskie i rozstrzygnięcia Mahometa obowiązują jedynie wtedy, gdy prawa plemienne okazują się bezsilne i stosuje się je jedynie w tych wypadkach, których prawo plemienne nie przewiduje.

Jako wczesne źródło do historii islamu „Konstytucja” nigdy nie była w pełni wykorzystana ani zinterpretowana, tym bardziej że tekst w wielu miejscach nie jest jasny, szczególnie zaś nie są jasne realia, do których się odnosi. Poniższe tłumaczenie jest zmienioną wersją tekstu opublikowanego wcześniej w „Studiach Religioznawczych” (nr 1/167, 1993, s. 37–45). Jako podstawy wykorzystuję najnowsze opracowanie tekstu „Konstytucji” autorstwa Michael Leckera z 2004 roku.

Częściowo zachowuję oryginalne przypisy.

Konstytucja medyńska¹

[Wstęp Ibn Hišāma/Ibn Ishāqa]²

To jest dokument Wysłannika Boga³, niechaj Bóg go błogosławi i obdarza pokojem⁴, skierowany do Emigrantów (muhādżirów) i Pomocników (anšārów) oraz układ zawarty z żydami spisany przez Wysłannika Boga Mahometa, niechaj Bóg go błogosławi i obdarza pokojem,

Ibn Ishāq powiada: Wysłannik Boga, niechaj Bóg go błogosławi i obdarza pokojem, napisał dokument dla emigrantów⁵, pomocników⁶ oraz układ z żydami⁷ jako umowa, potwierdzająca ich religię i majątek, nakładająca na nich nakazy, a na siebie zobowiązania:

¹ Źródło tekstu arabskiego: Michael Lecker, *The constitution of Medina: Muhammad's first legal document*, Princeton 2004, s. 7–9.

² Ibn Ishāq (zm. 768/9) – był autorem niezachowanej „Biografii – a Boga” (*Sīrat rasūl Allāh*), na której swoją wersję oparł Ibn Hišām (zm. 834).

³ Wysłannik Boga – prorok Mahomet. Termin „wysłannik” (arab. *rasūl*) w teologii islamu oznacza proroka, któremu Bóg powierzał objawienie skierowane do Arabów.

⁴ Formułka „niechaj Bóg go błogosławi i obdarza pokojem” w religijnych tekstach muzułmańskich jest obowiązkowo używana zawsze wtedy, gdy wymieniane jest imię proroka islamu. Po arabsku ta formułka brzmi *ṣallā Allāhu ‘alayhi wa-sallama*. W abdzadzie arabskim używa się specjalnego zapisu: albo skrótu: صلعم .

⁵ Emigranci – arab. *al-muhādżirūn* – pierwsi zwolennicy Mahometa, mieszkańcy Mekki, którzy wraz z nim wywędrowali w 622 r. do Medyny, a więc uczestniczyli w hidżrze czyli emigracji.

⁶ Pomocnicy – arab. *al-anšār* (stąd też polska nazwa ‘ansarowie’) – mieszkańcy Medyny (Jathribu), którzy przyjęli islam i poparli Mahometa.

⁷ Żydzi mieszkali w Medynie; sporną jest rzeczą, czy byli to emigranci żydowscy, czy też Arabowie, wyznawcy judaizmu. Ich roli poświęcone są liczne prace, m.in. M. Leckera, M. Gila, U. Rubina i innych.

[Tekst]

[Dokument A]

W imię Boga miłosiernego i litościwego!

1. Oto jest pismo proroka Mahometa skierowane do wiernych⁸ i muzułmanów – zarówno tych wywodzących się spośród Kurajczytów⁹ jak i pochodzących z Jathribu¹⁰, a także do tych, którzy poszli ich śladem, przyłączyli się do nich i razem z nimi walczyli¹¹.

2. Tworzą oni jedną społeczność¹² pozostającą poza wszelkimi innymi [społecznościami].

⁸ Występujący tu arabski wyraz *mu'min* w późniejszym okresie oznaczał wierzących muzułmanów, 'wiernych'. W kontekście tego paragrafu przeciwstawia się go terminowi 'muzułmanin' (arab. *muslim*). W związku z tym mamy zapewne do czynienia z dwoma różnymi pojęciami. R.B. Serjeant (por. Wstęp) zaproponował w związku z tym, by wyraz *mu'min* objaśnić nie jako 'wierzący' lecz jako 'ten, kto daje rękojmię bezpieczeństwa' (arab. *amān*).

⁹ Kurajczyki (Qurajsz) – plemię mekkańskie, z którego wywodził się Mahomet i znaczna część emigrantów.

¹⁰ Jathrib – nazwa Medyny przed islamem. Mieszkający w Jathribie żydzi nazywali to miasto po aramejsku *medīnta* czyli „ośrodek sądowniczy”. Stąd wzięła się późniejsza arabska nazwa Medyna, będąca skrótem określenia *madīnat an-nabī* ('Miasto Proroka'). W arabskiej tradycji etymologię nazwy Medyną zmieniono i uznano, że jest to skrót określenia *madīnat an-nabī*: miasto proroka. To typowy przykład etymologii ludowej.

¹¹ W oryginale: 'podejmowali *dżihād*' (*dżāhadū*), czyli 'podejmowali wysiłki [na ich rzecz]'. Nie chodzi tu wyłącznie o walkę zbrojną, lecz o wszelkie działania podejmowane w celu szerzenia nowych idei.

¹² W oryginale występuje wyraz *umma*, który w późniejszym okresie zaczął oznaczać wyłącznie gminę muzułmańską. Tutaj mamy jeszcze do czynienia z wcześniejszym, bardziej ogólnym znaczeniem, pojęcie *ummy* oznacza bowiem całą społeczność Medyny. O tym, że nie mamy tu do czynienia z pojęciem religijnym, świadczy fragment dokumentu C gdzie do *ummy* zalicza się również żydów: „Żydzi [...] tworzą jedną społeczność (*umma*) z wierzącymi”. Lecker – op. cit., s. 139–140 proponuje inną interpretację przytoczoną. Por. przypis 22.

3. Emigranci należący do Kurajszytów zgodnie ze swoim zwyczajem będą między sobą płacić okup krwi oraz godnie i sprawiedliwie płacić okup za swoich jeńców, jak to zwykli czynić ludzie wierzący.

4. Banū 'Auf³ zgodnie ze swoim zwyczajem będą jak dotychczas płacić okup krwi, a każdy ich ród będzie godnie i sprawiedliwie płacił okup za swoich jeńców, jak to zwykli czynić ludzie wierzący.

5. Banū al-Ḥārith zgodnie ze swoim zwyczajem będą jak dotychczas płacić okup krwi oraz godnie i sprawiedliwie wykupywać swoich jeńców, jak to zwykli czynić ludzie wierzący.

6. Banū Sā'ida zgodnie ze swoim zwyczajem będą jak dotychczas płacić okup krwi oraz godnie i sprawiedliwie wykupywać swoich jeńców, jak to zwykli czynić ludzie wierzący.

7. Banū Dżuszam zgodnie ze swoim zwyczajem będą jak dotychczas płacić okup krwi oraz godnie i sprawiedliwie wykupywać swoich jeńców, jak to zwykli czynić ludzie wierzący.

8. Banū an-Nadżdżār zgodnie ze swoim zwyczajem będą jak dotychczas płacić okup krwi oraz godnie i sprawiedliwie wykupywać swoich jeńców, jak to zwykli czynić ludzie wierzący.

9. Banū 'Amr Ibn 'Auf⁴ zgodnie ze swoim zwyczajem będą jak dotychczas płacić okup krwi oraz godnie i sprawiedliwie wykupywać swoich jeńców, jak to zwykli czynić ludzie wierzący.

10. Banū an-Nabīṭ zgodnie ze swoim zwyczajem będą jak dotychczas płacić okup krwi oraz godnie i sprawiedliwie wykupywać swoich jeńców, jak to zwykli czynić ludzie wierzący.

11. Banū al-Aus zgodnie ze swoim zwyczajem będą jak dotychczas płacić okup krwi oraz godnie i sprawiedliwie wykupywać swoich jeńców, jak to zwykli czynić ludzie wierzący.

³ Banū 'Auf należeli do zgrupowania plemion Al-Chazradż, podobnie jak dalej wymienione plemiona: Banū al-Ḥārith, Banū Sā'ida, Banū Dżuszam i Banū an-Nadżdżār.

⁴ Plemię Banū 'Amr Ibn 'Auf należało do zgrupowania Aus, podobnie jak dalej wymienieni: Banū an-Nabīṭ i – oczywiście – Banū al-Aus.

12. Wierzący nikogo spośród siebie nie pozostawia w długach¹⁵ i zapłacą należny wykup albo okup krwi.

13. Żaden wierzący nie sprzymierzy się z maulą (klientem)¹⁶ innego wierzącego za jego plecami.

14. Bogobojni wierzący, którzy wypełniają swoje obowiązki, mają występować przeciwko tym spośród siebie, którzy się buntują, próbują szerzyć niesprawiedliwość, występki, wrogość lub zepsucie wśród wierzących. Ręce wszystkich winny się podnieść przeciwko takiemu [człowiekowi], nawet gdyby był synem któregoś z nich.

15. Wierzącemu nie wolno zabijać innego wierzącego w odwecie za niewierzącego. Wierzący nie powinien też wspomagać niewierzącego przeciwko wierzącemu.

16. Ochrona Boga jest jedna. Czyli nawet najmniej znaczący z nich [wierzących] może udzielić ochrony [niewierzącym].

17. Wierzący – i nikt inny – są ze sobą sprzymierzeni.

18. Każdy żyd, który poszedł z nami, otrzyma wsparcie i równą prawa. Żydzi nie będą skrzywdzeni, i nikogo się nie będzie wspierać przeciwko nim.

19. Pokój wierzących jest jeden. W walce na drodze Boga wierzący bez wiedzy innego wierzącego może zawrzeć pokój wyłącznie zachowując między nimi (obydwoma) zasady równości i sprawiedliwości.

20. Kiedy razem z kimś ruszamy do ataku, winniśmy się nawzajem wymieniać.

21. Wierzący winni są pomścić tych, którzy przelali krew na ścieżce Boga.

22. Bogobojni wierzący najlepiej i najdoskonalej to wszystko wypełniają.

¹⁵ W przekładzie pomijam językowe rozważania Ibn Hiszāma na temat znaczenia wyraz mufrāh 'obciążony długiem'.

¹⁶ maulā – osoba, którą bierze się w opiekę (zwaną walā'). Obyczaj brania w opiekę obcych był powszechny wśród plemion arabskich. Czasami wyraz mawlā tłumaczy się jako 'klient'. Podobne znaczenie ma termin ġār 'sąsiad'.

[Dokument B]

23. Żaden muszrik¹⁷ nie może wziąć w opiekę ani majątku ani osoby Kurajczyty, nie może też występować przeciwko wierzącemu.

24. Kto zabije wierzącego i zostanie to bezspornie udowodnione, podlegać będzie karze śmierci, chyba że krewny zabitego uzyska zadowalającą go zapłatę. Wierzący winni wystąpić przeciwko wspólnie. Jedynie, co mogą uczynić, to wystąpić przeciwko zabójcy.

25. Jest niedopuszczalne, by wierzący, który trzyma się treści tej Karty¹⁸, który wierzy w Boga i w Sąd Ostateczny, wspierał sprawcę, nie może też udzielać mu schronienia. Kto zaś by go wspomagał albo udzielał mu schronienia, na tego w Dniu Zmartwychwstania spadnie przekleństwo Boga i Jego gniew. Nie wolno uznać jego skruchy, ani okazać mu sprawiedliwości.

26. Gdybyście się w jakiejś z tych spraw spierali, winniście zwrócić się do Boga i do Mahometa.

[Dokument C]

27. Żydzi razem z wierzącymi winni dopóty płacić nafaqę, dopóki [ci ostatni] będą walczyć.

28 Żydzi należący do Banū 'Auf razem z wierzącymi stanowią jedną społeczność. Jednak Żydzi zachowują swoją religię, a muzułmanie swoją. Dotyczy to zarówno ich samych jak i ich maulów, ale nie tych, którzy byli niesprawiedliwi i którzy zgrzeszyli, ci bowiem przynoszą szkodę sobie samym i swoim krewnym.

¹⁷ *muszrik* jest to już termin muzułmański oznaczający osobę, która przypisuje Bogu „wspólników”, a więc nie jest monoteistą. Przypisywanie Bogu wspólników (czyli *szirk*) uchodziło w islamie za najcięższy grzech. Muśrików zalicza się w islamie do kategorii *kāfirów* – niewierzących, a przeciwstawia się ich *mu'minom*, czyli „wierzącym”.

¹⁸ Karty (arab. *ṣaḥīfā*) – chodzi o tekst „Konstytucji medyńskiej”.

29. Żydów należących do Banū an-Nadždżār dotyczy to samo, co żydów Banū 'Auf.
30. Żydów należących do Banū al-Ḥārith dotyczy to samo, co żydów Banū 'Auf.
31. Żydów należących do Banū Sā'ida dotyczy to samo, co żydów Banū 'Awf.
32. Żydów należących do Banū Dżuszam dotyczy to samo, co żydów Banū 'Auf.
33. Żydów należących do Banū al.-Aus dotyczy to samo, co żydów Banū 'Awf.
34. Żydów należących do Banū Ṭha'laba dotyczy to samo, co żydów Banū 'Auf — z wyjątkiem tych, którzy byli niesprawiedliwi i którzy zgrzeszyli, oni bowiem przynoszą szkodę sobie samym i swoim krewnym.
35. Dżafna, którzy są rodem Ṭha'labitów, są tacy sami jak ci ostatni.
36. Banū asz-Szuṭajba obowiązuje to samo, co żydów Banū 'Auf.
37. Człowiek sprawiedliwy stoi wyżej niż występny.

[Dokument D]

38. Maulowie Ṭha'labitów są tacy sami jak Ṭha'labici.
39. Bliscy żydom koczownicy mają takie same prawa jak żydzi.
40. Żaden z nich nie wyjdzie [do walki] bez pozwolenia Mahometa.
41. Nikomu nie będzie zabroniona odплата za zadaną ranę.
42. Kto zdradziecko zabija, ten czyni to kosztem siebie samego i swojej rodziny, chyba że spotkała go niesprawiedliwość.
43. Bóg zapewnia wypełnienie tych zasad.

[Dokument E]

44. Żydzi powinni płacić nafaqę¹⁹ i muzułmanie powinni płacić nafaqę.

45. Winni się oni nawzajem wspierać [w walce] z tymi, którzy zwalczają ludzi tej Karty.

46. Winni sobie nawzajem doradzać i dochowywać wierności.

47. Człowiek sprawiedliwy stoi wyżej niż występny.

48. Nikt nie może postępować występnie wobec swoich sprzymierzeńców. Skrzywdzonego należy wspomagać.

[Dokument F]

49. Dżauf Jathribu²⁰ jest miejscem świętym (ḥarām) dla ludzi tej Karty.

50. Chroniony sąsiad (dżār) ma takie same prawa jak ten, kto udziela ochrony, jeśli tylko nie wyrządza krzywdy i nie jest występny.

51. Kobieta może podlegać ochronie tylko za zgodą jej rodziny.

52. Jeśli między ludźmi tej Karty dojdzie do przestępstwa lub sprzeczki, które mogłyby prowadzić do nieszczęścia, należy się zwrócić [o rozstrzygnięcie] do Boga i do Mahometa.

53. Bóg strzeże tego, co w tej Karcie jest bogobojne i szlachetne.

[Dokument G]

54. Ochrony nie daje się Kurajszytom ani tym, którzy ich wspomagają.

¹⁹ nafaqa: wydatki gminy na prowadzenie wojny i na obronę.

²⁰ Dżauf (dosł. dolina) oznacza tutaj całą okolicę miasta, przede wszystkim otaczające go pola i gaje palmowe.

55. [Wszyscy] winni się wspierać przeciw tym, którzy napadają na Jaṭhrib.

56. Jeśli się ich zawezwie, by zawarli pokój i by go utrzymywali, to winni go zawrzeć i utrzymywać. Jeśli zaś oni zawezwą do tego samego [innych], to winni oni to uczynić wobec wierzących, z wyjątkiem walki w sprawie religii. Każdemu należy się przypadająca część.

57. Żydzi z plemienia Auf oraz ich maulowie²¹ mają te same obowiązki, co ludzie tej Karty, a także winni są całkowitą wierność wobec ludzi tej Karty. [...] ²².

58. Człowiek sprawiedliwy stoi wyżej niż występny²³.

59. Kto jest występny, jest występny wobec samego siebie.

60. Bóg strzeże tego, co w tej Karcie jest szczerze i szlachetne²⁴.

[Dokument H]

61. Ta Karta nie chroni niesprawiedliwych i grzesznych.

62. Bezpieczny jest ten, kto wyrusza do boju, i bezpieczny jest ten, kto pozostaje w domu. Z wyjątkiem niesprawiedliwych i grzesznych²⁵.

²¹ Nie jest pewne, czy tu chodzi o Arabów z plemienia Banū 'Auf wyznających judaizm czy też Żydów związanych z tym plemieniem.

²² M. Lecker w swojej interpretacji frazę *umma ma'a al-mu'minīn* „Żydzi razem z wierzącymi stanowią jedną społeczność” proponuje interpretować jako *amana mina al-mu'minīn* „Żydzi otrzymali gwarancję bezpieczeństwa od wierzących” (wręcz tłumaczy dosłownie: *are secure from the mu'minūn*). Wydaje się, że to jednak nadinterpretacja.

²³ Jest to powtórzenie zasady zawartej w dokumencie „C”.

²⁴ Por. Podobną regułę w 53.

²⁵ Pomijam komentarz filologiczny autorstwa Ibn Ishāq.